

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi pol. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvu; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 21.

V Ljubljani, 1. novembra 1879.

Tečaj XIX.

Ktera sredstva naj bodo učitelju v porabo, da vzbudi v učencih ljubezen do čitanja koristnih knjig.

(Govoril učitelj V. Burnik pri okr. učiteljski skupščini v Rudolfovem.)

Glavni namen ljudske šole je, da se učencu na podlagi nauk, ktere si je po večletnem šolskem obiskovanji pridobil, v njegovem dalnjem izobraževanju zdatno pomore. Svoje lastno izobraževanje brez pomoči drugih pa izvira iz čitanja koristnih knjig in iz lastnih praktičnihkušenj. Med tema sredstvoma za svoje lastno izobraževanje je vsakako prvo važnejše in imenitnejše. Ne krenili bi pa na pravo pot, ako bi bila naša pozornost obrnena le enemu teh sredstev; kajti s porabo prvega bi postali pedantje, a s porabo drugega, praktični nevedneži. Le pametna poraba obeh teh sredstev nas vsposobi, da dosežemo, bodi si v kterikoli stroki hoče, važne i daleč segajoče vspehe. Dalnje izobraževanje naših, šoli odraslih učencev, se naslanja poglavitno na čitanje dobrih knjig. Mnogo se nahaja odrašenih, ki posebno radi čitajo, a tudi ogromno število je takih, kteri knjige znotraj nikdar ne pogledajo, kteri so komaj čakali, da so obrnili šoli hrbet in bili po njih izreku rešeni „velike muke“. Taki dostikrat pozabijo čitati in pisati. Težko je učitelju pri srcu, ako učencu ponuja kako knjigo iz šolske knjigarne, a mu ta mrzlo odgovori, da nima časa čitati. Zgodi se tudi večkrat, da marsikteri prinese knjigo, ktero si je izposodil, umazano in raztrgano nazaj, a čital je nij. Toda, ako take nevesele slučaje natančneje preišljamo, našli bodemo, da morebiti taki, ki ne kaže nikakoršnega veselja do čitanja, nij sam kriv te antipatije do knjig. Takih vzrokov se najde lahko mnogo. Morebiti je dotični učitelj, komur je bil učenec večino časa izročen v vzgojo, sam

zakrivil, da učenec nima nikakoršne ljubezni do čitanja, ker nij nikdar rabil sredstev, s katerimi se vzbuja ta nagon do koristnih knjig. V tem oziru nij še učitelj zadostil svoji imenitni nalogi, ako svoje učence navadi gladko čitati, ampak sveta dolžnost mu je tudi, da vcepi v srcih mu v poduk izročeni ljubezen do čitanja, da bode učenec v prostih urah z veseljem in zaželjenjem segel po knjigi, in tako, ko mu bode pozneje učiteljeva podpora popolnoma odtegnena, lahko svoje izobraževanje nadaljeval.

Prvo in najimenitnejše sredstvo, s katerim se učencem knjige priljubijo, je spretnost v gladkem, lepoglasnem čitanji. Kdor se bojuje s zlogovanjem, takemu je čitanje velika muka, in knjiga naj bode še tako zanimivega zadržaja, mu ne bo nikdar dopadla. Taki je knjigi velik sovražnik. Prečital bode morebiti eno stran, a potem mu bode dolgo zadosti. Le komur čitanje gladko teče, komur je na prvi pogled misel vsacega stavka jasna, takemu se bode knjiga kmalu prikupila. V prvi vrsti med vsemi drugimi predmeti mora biti v ljudski šoli čitanje in sploh jezikov nauk, in ako se ima tudi gojiti na stroške drugih predmetov. Zraven dobrega čitanja se morajo učenci tudi seznaniti z izrazi pismenega jezika, da jim bode knjiga, ktera jim v roke pride, lahko umevna.

Ljubezen do čitanja naj se začne vzbujati že v malih učencih s pripovedovanjem povest in basnij v vezani in nevezani besedi. Povesti naj bodo zanimive, naj obsegajo dobre in slabe lastnosti človeške in naj bodo primerne učencevemu razumu in starosti. Za male učence naj se zbero povesti kratkega, lahko umevnega, a za večje obširnejega zadržaja. Pripoveduje naj se ognjevit, resno in zanimivo. Krepka, glasna beseda učiteljeva in njegovo bistro oko očara učence, da imajo le za učitelja oko in srce. Učenci radi poslušajo povesti in prosijo mnogokrat učitelja, naj jih zopet zveseli s kako povestijo. Iz tega pa sledi hrepenjenje po novostih in komaj znajo nekoliko čitati, že iščejo po svoji knjižici povest, s katerimi se kratkočasijo.

Ko so se učenci navadili že precej dobro čitati, nastopi čas, v katerem se ima z vsemi mogočimi sredstvi zarad čitanja na učence vplivati. Tu je treba s pozornostjo zbrati berilno gradivo, ktero se bode prvič učencu dalo v roke. Zaradi tega se je ozirati na njegovo starost, njegovo individualnost in razvitek njegovega uma. Mlajšim učencem naj se odločijo povesti kratkega, bolj veselega zadržaja, a večjim, kateri so že več prečitali, povesti, ki morebiti obsegajo celo knjigo. Jako napačno bi pa bilo, ako bi se učencu knjiga ponudila, ktera njegovemu razumu nij primerna in nezanimiva, n. pr. prestrogo znanstvenega zadržaja. Tudi knjige, zadevajoče kmetijstvo, naj se učencem, še šolo obiskajočim, nikdar ne ponudijo. S takim početjem bi se ljubezen do čitanja nikakor ne pospeševala, ampak še celo mogoče je, da se učencu to veselje, ktereга

je morebiti popred mnogo imel, popolnoma vzame, da postane potem knjigi sovražen. Utis, kterega je napravila v prvič kaka reč na nas, je mnogokrat tako mogočen in dolgotrajen, da ga pozneje važni protiutisi ne morejo izpodriniti. Naj stalnejši in naj krepkejši utisi v mladostnem duhu so sigurno povesti, ktere niso npravnosti nasprotne, timveč takih lastnostij, s kterimi se v mladini npravni čuti blažijo. Učiteljeva skrb naj bode, da le učenca za čitanje pridobi; po podučnih znanstvenih knjigah bo učenec po dokončanih šolskih letih sam segel, ko mu bodo to potrebe njegovega stanu velevale.

Tadi vrednost in potrebo čitanja naj učitelj pri vsaki priložnosti posebno povzdigne. Dostikrat so spisi v šolskem berilu važno sredstvo, s kterimi se lahko dokaže imenitnost čitanja dobrih knjig, ker blažijo srce, bistrijo um, pospešujejo omiko in prinašajo človeku dobiček. Učitelj naj učencem predoči veljavnost izobraženih, omikanih ljudi, ktere vse spoštuje ter išče pri njih dobrega sveta. Preveri naj jih s zgledi, da nevednež nima nikakoršne veljave, in se večkrat kesa, da si nij izbistril bolje svoj um, ko ga morebiti lastna škoda prepriča o potrebi izobraženosti.

Takemu početju sledil bode gotovo dober uspeh pri večini učencev. Naše ljudstvo bode skrbelo tudi za duševno hrano in omika bode slednjič odstranila tudi ograjo, ktera ji je zadrževala pot do uborne koč. Tu bode dobila prijazen sprejem in stalno stanovanje. Iz tega se bode pa tudi uvidel sad nove šole, in nadjati se bodemo smeli, da „iz dobre šole prirastejo boljši časi“.

France Jeriša Detomil.

Kar je bil l. 1848 iskreno pričel, nadaljeval je enako goreče l. 1849. O tem spričuje dopis v Sloveniji l. 2: „Slovesna beseda sloven. društva v novim stanovališu v Ljubljani“, kjer omenivši Bleiweisovega ljubega pozdrava, Dežmanovega ponosnega izgovora „Slava Slavjanam!“ (gl. Slovenija 1849 l. 1) vmes že odméva: „Slava Slavjanam! jez pri ti priči ponosno izustim. Prav tako, slavne domorodke, drage posestrime! V narodne zbore, k narodnim veselicam zahajajte, kjer se slavjanska pijača iz čistiga narodniga vira pije, kjer iskricice svete ljubezni k svojimu narodu vneta serca prešinvajo. Pod slavjansko lipo, drage vertnarice, tam si naberite žlahtnih sadik, in z materno skerblijovostjo vcepíte slavjanske cepe v mlade serčica svojih prihodnih nadepolnih sinkov in hčerk. Biti slovenske kervi bodi ne samo Slovencu, ampak tudi Slovenki ponos! Zdaj še le morem radostniga serca izreči, de so se slovenske Vile zbudile in zopet oživele, ko jih tudi njihne sestrice priznajo. Zdaj še le bo narodno kolo popolno postalo, ko ste tudi ve vanj stopile. Le krepko naprej, drage sestrice!

ta svitla zorica nam jasni dan obeta, v megleni delji se veličanski hram Slave bliši. Sveti ogenj rodoljubnih serc mora temno meglo predreti, in ako Bog da in sreča junaška, dospeli ga bomo!“ — In opisavši besedo in sprelepo petje na koncu pravi: „Tako smo začeli in končali prvi dan noviga leta. Prijazne zvezdice so nam domu gredočim na jasnim nebu blisketale, in vsak si je pač v sercu mislil: Glejte znamenja slavjanske prihodnosti, kako se nam prijazno nasprot smehljajo! Zdaj je orjaške grive stresel česki oroslan, mogočne perutnice razprosterl slavjanski orel od Savskih bregov do Tatranskih gorá, jugoslavjanska zvezda se je vzdignila in svit svoj razsiplje čez poljane sveta! To leto ne bo več rodilo Kosovih polj in Belih gora. Razširila se bo veličanska lipa proti severu in jugu, proti izhodu in zapadu, in pod njenimi mogočnimi vejami bo ovčar in junak, cveteči mladenč in stari sivček na sveto trojico Slavjansko ozirajoč se s prepolnim sercam prepeval:

„Hej, Slavjani, naša reč slavjanska živo klije,
Dozorila bo, že veličanski sad nasprot nam sije!“

Jeriša.

Enako navdušeni so drugi dopisi njegovi v Sloveniji in v Ljubljanskem Časniku l. 1850/51 — eni še iz Ljubljane, eni že z Dunaja. Tako so (l. 1—3) znamenite: „Pripovedke slovenskiga naroda“, po raznih krajih nabral F. Jeriša. — Kot Detomil pa je pisaril v Vedeža, kjer se l. 1849 nahajajo pesnice njegove: „Nada ali up“; „Barkica“ (O prvim godu Vedeža); „Deklici z venčikam“; pa basen „Žabe“ po Ciglerju, nekoliko z ilirskimi oblikami. — L. 1850 prilika „Nova oblačila“; basen „Solnce in megla“ v pesmi po poljskem Niemceviča; pripovedke „Slavček; Tutki-Jedim; Rajska ptica“; popisi „Suslik; Arabci; Južnoruske stepe“. — Poslednje popisvanje je bilo tedaj že v dr. Bleiweisovem Berilu za I. gimn. razred, kjer so iz Vedeža ponatisnjene Jerišatove stvari, na pr. Mali kamnar; Žabe; Slavček, in dokaj mila „Zvezdica“, pesen sorodna z Ledinskega „Angel in dete“. — V Berilu II.: Nova oblačila; „Stepni požari v južnej Rusii“ (str. 44—50). — V Berilu III.: „Narava — občna gostionica“ (str. 1—9) po Šubertu; „Nebeški ovčar“ po Herderju; „Veliki petek v Rimu“ po Staudenmajerju (str. 121—129). — V Berilu IV.: „Božja modrost v natvori“ (str. 42—51) po sv. Avguštinu; „Pogled na Prago“ (121—126) po Vl. Zapu, iz češke čitanke, in naslednja „narodna Litvanska“ (str. 68. 69.):

Lipova harfa.

Mlada pevka o potoku
Belih rožic je iskala,
Omahnila, vánj je pala.
Val je unesel jo do morja;
Morje pa jo valovito
Verglo je na breg zeleni, —

Tam so ribči jo zagrebli.
Al na grobu vzrastla lipa,
Vzrastla lipa je košata,
In iz lesa mlade lipe
Bratec harfico zrezljal je,
Harfo krasno, miloglasno.

„Oj kak nežno, oj kak milo
Lipova mi harfa poje!“
„Da to lipova je harfa?“
Vzklíkne mamica jokaje,
„Oj to sestrica zgubljena,

To je mila hčerka moja.
Kako jasno si na ušesa
Čujem glasek njen doneti!
Kako milo nje dušico
Čutim veti v serce svoje!“

Najbolj zaslovelo pa je mladega pesnika našega ime po „**Hebrejskih melodijah**“, katerih je (I. — XXIII.) po angleškem L. Byrona (r. 1788, u. 1824) poslovenil v Novicah l. 1852 l. 63 — 99 s tem-le predgovorom v opombi: „Te melodije, al da je po našem imenujem, te viže je visoki pesmenik za glasbo složil; torej naj nikdo ne išče v njih doveršenih pesniških obrazin, ker bode le čertice našel. Vsaka viža za se je cvetlica, ta mila vijola, ali tiha spominčica, ona ponosna solnčnica ali bleskosijajna potonka, — le ako v se vkup povežeš, dobiš krasen venec. One so čutljeji i posamni vzdihni nesrečnega naroda — čiste kaplje, v katerih se odraža zdaj bleđa zarja milejih časov, zdaj radostiva nada onkrajnoga žitja; tu sveti serd v oholem svojivci, ondi Božja pravičnost ali Božje Veličanstvo — iz celoga venca pa veje strah Božji, vdanost v Njegovo voljo — živa ljubezen do Njega: do zgubljene domovine. Toliko v porazumljenje. Kar prevod utiče, sim se kolikor mogoče izvirnoga merila deržal; le ondi, kjer bi bil čudovitni kratkoti angleškoga jezika marsikako lepoto v dar prinesiti moral, sim merilo nekoliko razrahljal in raztegnul, kar, mislim, čitatelja ne bode preveč motilo“. Tako prevoditelj. —

Melodije so z naslednjimi naslovi: „Ona. Davidova-harfa. Onkraj groba. Divja gazela. Jokajte o njih. Ob Jordani. Jephtova hči. Na grobi. Moj duh je mračen. Nje smehljaj. Dodelal si. Savlova pesem pred zadnjo bitvo. Savl. Vse je prazno! pravi pridigar. Življenje duha. Vid Belšacarja. Luni. Očitovavcu. Mariamna. Na dan, ko je Tit Jeruzalem sosul. Ujeti pevec. Pobitva Sennacheriba. Iz Joba“. V zgled bodi:

VI.

Ob Jordani.

Ob Jordani Arabski tekajo velblodi,
I po Sionskem hribi malikvavec hodi,
Na Sinaji čestivec Balov klanja se —
I tam — clo tam — o Bog! i strele Tvoje spé?

Kjer Tvoja dlan v kamnito desko je pisala!
Kjer ljudstvu Tvoja se je tenja prikazala!
Kjer glorja Tvoja v plamodev zasterla se:
Tvoja — kogar, da bi ne umerl, nikdo ne uzrè!

O daj, da v bliski zor Tvoj k nam se v niz zasnèti,
Zbij britko sulco zatiravca roki kleti!
Kak dolgo še teptal bo Tvojo vlast trinog?
Kak dolgo še brez službe hram bo tvoj, o Bog!

XIII.

S a v l.

„Ti, čigar zarot mertve bdi,
Pokliči vun proroka mi!“
„Iz groba, Samvel, dvigni se!
Glej! večšec, kralj pred tabo je!“

Zmaje se zemlja; on vsred stoji oblaka,
Luč obledi, pred trugo nja bežé.
Stekleno smert 'z oči mu stermih zrè;
Je roka vela, suha žila vsaka.
V kosti beloti noge mu bliščé,
Sgerbančene, brezkitne, užasnive;
Brez sape glasi od ustne negibljiwe,
Ko jamski vetri, votlo mu doné. —
Savl vidi, i pade, kakor dob, ki trešne
Na mah ga strele plamovdar požrešne.

„Kdo sen mi moj nepokoji?
Kdo je, ki mertve tu budi?
Si ti, o kralj! — Glej, brez kervi
So leti udje, i merzli:
Ták' moji so; i taki bdò
I tvoji jutri, vred z menò:
Pred no bodoči dan bo preč,
Tak bodeš ti — tak sin cveteč.
Ostani zdrav, za dneva le,
Pój prah bo najin smešal se.
Tam z rodóm ležal bodeš vel,
Prodertim od nebrojnih strél;
Od boka meč zabóla bo
Tja roka v serce ti topló:
Brez krone i glave zgíbnila
Sin, otec, Savla hiša vsa!“

Pedagogični pogovori.

(Spisuje Jos. Ciperle.)

(3. del.)

17.

Ni ga gerjega človeka na svetu, nego je nevošljivec. Ko bi pač enkrat napredovalo človeštvo tako, da bi se zamogla izbrisati ta beseda in vse, ktere so ž njo v zvezi iz človeškega govora! — Nevošljivost je strast, ktera škoduje le, — kakor vse strasti — nevošljivcu samemu. Čemu smo nevošljivi komú? Zato, ker ima bodisi duševne ali telesne prednosti, kterih mi nimamo, tudi zato, ker je bogatejši nego mi, tudi zato, ker se mu ni treba vkvarjati s tako težkim delom, nego se moramo mi. Takoj se vprašamo, če vidimo koga srečnejšega od nas: čemu se godi temu bolje, nego meni? Zakaj bi se meni ne moglo goditi tako, kakor njemu? — Na to ne najdemo dostikrat odgovora. Naj sledi tu

odgovor na to, ktereга sem omenil že v nekem prejšnem pogovoru: „Vsak je svoje lastne sreče kovač“.

Čemu smo nevošljivi komu, ker ima duševne prednosti pred nami? Pomislimo pred vsem, da vsi ljudje nimajo enakih zmožnosti: eden je prejel pet, drugi dva, tretji en sam talent. Glejmo samo, da še tega enega talenta ne zakopljemo. In ako ga zagrebemo, potem še le zavidamo onega, ki jih ima več, in onega, ki še tega enega ni zakopal.

A naše socijalne razmere nam dajó mnogo priložnosti, da smo nevošljivi. Pač je žalostna resnica, da dostikrat najmanj talentirani ljudje dosežejo visoke službe; a taki, ki so s talenti obdarovani v obilni meri, ostanejo le na nižjih stopinjah. Tega ne more nihče ovreči. — Ti so seveda dospeli na te visoke stopinje le po protekciji, s svojim lizanjem in klečeplastvom. In mož, kteremu ne pripušča značaj, da se poniža tako daleč, čegar duh se ne pusti vkloniti, — ta ostane zadej, on nima nikjer besede, in tako se njegov talent sam pokonča. Koliko uničenih talentov pač imajo na vesti že naše socijalne razmere, in dan na dan se kopičijo nove žertve. Pač pravi nemški pregovor:

„Wem Gott das Amt,
Dem gibt er auch den Verstand“.

Ali kakor ste slabi rimi tega pregovora (Amt in Verstand), tako slab je njegov pomen. Razum se ne pridobi s službo, ampak tega mora človek že imeti, preden jo dobi. — Kako bi se dal posloveniti ta pregovor? Boljši ne sme biti, nego je nemški. V ta namen te pokličem, ljuba muza, na pomoč, pomagaj mi, da ga dostojno prestavim. — Glasi naj se tako - le:

„Komur da Bog krúh,
Temu da tudi trebúh“.

Rimi ste slabi, pomen tudi ni prav dober. A kdo bo kaj boljšega pisal, kakor resnico! S kruhom si ne pridobi človek nikdar več duševnih zmožnosti, ali zato mu vzraste trebuh, velik trebuh, debel trebuh.

Po omiki se delé nevošljivci na dva dela: v omikane in neomikane. Omikan zna skrivati svojo nevošljivost. On je kolikor mogoče prijazen z onim, komur je nevošljiv. Ali v žepu derži vedno pest. Kako rad bi te vdaril ž njo! Ali to ne gre tako. Pregrešil bi se zoper dostojnost. In vse bi mu očitalo, da je neolikan nevošljivec. — Kaj mu je storiti? Gre in zakoplje svojo nevošljivost globoko v svoje persi, serdi se na skrivnem. Serd ali jeza škoduje človeku, — pravijo. V jezi ne ve človek kaj dela, — tako tudi pravijo, — ako mu jeza prikipi do verha, se izlije na vse, kar je v njegovem obližji. Nič ni varnega pred njim, niti ljudje, niti živina, niti kamenje, niti les. Imamo dokaj izgledov, da je marsikdo izlil svojo jezo na deske, ter jih pretepal in preklinjal. — Ali huda je tudi ona jeza, ktere ne pustiš prikipeti do verha, ktero tako

rekoč vedno požiraš. Ona ti razjeda tvoje persi, dokler jih ne uniči. Imamo izgledov, da so mogli nevošljivci z zdravjem drago plačati svojo nevošljivost.

Neomikan nevošljivec je pa ves drugačen. On ne skriva pred nikomur svoje nevošljivosti. Vsakemu pové v obraz in tudi tebi, da ti je nevošljiv, kajti ti nisi po njegovih mislih vreden tega, kar si dosegel, in priseže ti, da se bo maščeval. — Svet ga imenuje, kakor sem omenil, neomikanega nevošljivca. Ali boljši je nego omikani. Kajti veš določno, s kom imaš opraviti; veš, da se ga imaš bati, lahko se ga ogneš. — Ali zoper omikanega nevošljivca nimaš sredstva. In piči te naposled, kakor gad.

Visoko ceniti se mora mož, kteremu je neznana nevošljivost, ta hudobna strast.

Nevošljivi so tudi narodi narodom zarad boljše vlade, bogastva in družih stvari. Na to se je odgovarjalo že mnogokrat. Reklo se je: vsak narod ima tako vlado, kakoršno zasluži. To ni res. Pred Bogom, našim stvarnikom, smo vsi enaki; in čemu bi tudi ne mogli biti pred raznimi vladarji? Tukaj se ne more navesti pregovor: „Kakor si postelješ, tako bodeš ležal“. Zakaj ne? Zato, ker si noben narod ne postilja sam, ampak si mora tako, kakor mu veli vlada. Ta pregovor ima le pomen v življenji vsacega posamnega človeka. Le v konstitucionelnih državah si postiljajo narodi sami. Le gledajo naj, da volijo može za poslance, ki so prijatelji naroda, ki ga poznajo natanko, ki vedó njegove potrebe, — ne pa može, ki ga smešé pred celim svetom.

Mi sovražimo nevošljivce, a vendar jih delamo sami. Že v zgodnji mladosti jim vcepljamo to nečednost v njihovo mlado serce. Znano je, da mnogi stariši nektere otroke bolj ljubijo, kakor druge. Tem svojim ljubčekom dajo vse, kar le hočejo, dajo jim boljša jedila, lepšo obleko, prizanašajo jim napake, jih nikdar ali malokedaj kaznujejo, i. t. d. Ali ni to najboljše sredstvo, zbuditi v sercih onih, ki se zanemarjajo sovraštvu in nevošljivost?

Naj navedem nekaj verstic iz Fenelona. On pravi: „Opazujte dobro, kako že v prvi mladosti otroci radi poiščejo one, kateri se jim sladkajo, in se omikajo onim, ki so ostri ž njimi; kako dobro razumejo, kričati ali molčati, da dobé to, kar želé, koliko zvijače in nevošljivosti imajo že v sebi“.

Vsega premisleka je vredno tudi to, kar piše sv. Avguštín. „Videl sem“, piše, — „nevošljičvega otroka; ni še znal govoriti; a gledal je že na otroka, ki se je doжил iz tistih pers kot on in ž njim vred, z bledim obličjem in z razdraženimi pogledi“.

Tem besedam se ne smemo čuditi, tudi se ne smemo jeziti, da so taki otroci na svetu. Poterkajmo se na svoje persi, ter vprašajmo se: ali nismo mi sami taki, in ali mi odgojamo tako svoje otroke, da se ne more vseliti nevošljivost v njihova serca? — Težko bomo potem vergli kamen na koga družega.

Najpervo je potrebno pri odgoji, da čujemo, da se ne vseli nevošljivost v mlada serca. Vendar ako se je vselila, glejmo, da jo spravimo iz njega. Kako? — Na to nam odgovarja sv. pismo najbolje:

„Ako tepeš svojega otroka s šibo, bodeš rešil njegovo dušo pekla“.

Ne mirujte stariši, dokler ne izrujete s korenino te strasti iz otroškega serca. Niti najmanjše trohice je ne sme ostati v njem. Seveda, ako ste mu jo vcepili vi v serce, bi bilo neprilicnejše, ako bi vas položil na klop, ter vas nasekal. A ubogi otroci morajo tolikokrat terpeti za vaše napake, vaše pregrehe. Tudi bi ne dosegel nič, ako bi vas kaznoval: otroku bi ostala vse eno ta nečednost. Glejte tedaj, da jo odpravite vi. Ni ravno treba začeti takoj s tepenjem. Opominjajte ga, podučite ga, kako gerdo je, če je nevošljiv. Če to ne pomaga, zažugajte mu kazen. In če ga še to ne izboljša, potem pa le šibo v roko. Ne pustite rasti ž njim te strasti! Čem večji bode, tembolj nevošljiv bode tudi.

Pred vsem pa vi sami ne bodite nevošljivi, ali vsaj otroku se ne kažite tacih. Ne govorite v njegovi pričujočnosti; kakor se dostikrat zgodi, n. pr.: „Ta ima toliko, in jaz nič; — ta ima večjo srečo, kakor pamet; — ta je dosegel to ali ono le po svojih prijateljih; i. t. d.“ — Še enkrat ponavljam, da nam naše socijalne razmere dajó mnogo priložnosti, da smo nevošljivi, res je tudi, da bi se zamogla nevošljivost še le takrat odpraviti iz človeškega govora, ako bi se izboljšale te razmere, in ako bi bila odgoja boljša. Ali začnimo vendar nekje. Če tudi družega ne, bodemo vsaj naše otroke v njihovi nežni mladosti obvarovali strupa nevošljivosti. — Jaz menim, da je to vsega premisleka vredno. Veselilo me bode, ako so padle te moje preproste besede na plodovito zemljo. Pognale bodo, če tudi ne precej, gotovo pozneje, čverste rastline.

(Dalje prih.)

Dopisi in novice.

— **Iz Krškega.** (O meščanskih šolah sploh in o Krški meščanski šoli posebno). Pri novih šolskih postavah, katere so s pomočjo ljudskih šol precej hitro večje ljudsko izobraženje doseči hotele, naredila se je zlasti ta pomota, da je takratna vlada zahtevala, da bi se šolstvo v vseh deželah po enem kalupu, po enacih postavah uravnalo. Da to ne bo šlo, razvidili so umni šolniki in praktični državniki že naprej, kajti postave se morajo prigoditi ali uravnati vselej v soglasji s potrebami naroda, dežele in vseh dotičnih merodajnih razmer. Ko je leta 1869 ministerstvo (naučni minister je bil takrat menda Hasner) stvaritelj novih šolskih postav deželnim zborom predlagalo osnovo

deželnih šolskih postav, glasil se je §. 5 osnovne postave o vzdrževanju ljudskih šol, da mora vsaki šolski okraj imeti meščansko šolo. Te vladne osnove ni kranjski deželni zbor dolgo časa sprejel, toda radi drugih vzrokov, ne radi tega paragrafa, ki o meščanskih šolah govori. Kajti, ko je bil sklenil še sedaj v mnogih točkah veljavno šolsko postavo od 29. aprila 1873, sprejel je isti §. 5. v svoj za Kranjsko veljaven šolski zakon. Dozdeva se mi, da kranjski deželni poslanci niso imeli pravega pojma takrat o meščanskih šolah (naj mi tega ne zamerijo), ker bi sicer ne bili vsakemu okraju dolžnost naložili, da si zida poslopje za tako šolo, in da vzdržuje tako učilnico. Oni morda niso pomislili, da je samostalna trirazredna meščanska šola nadomestilo za biveše samostalne nižje realke, katere so po novih šol. postavah odpravili. Niso pomislili, da ako se hoče v glavnem kraju dotičnega šolskega okraja osnovati taka meščanska šola, da je za-njo treba prej drugega važnega temelja, t. j., kjer se hoče trirazredna meščanska šola osnovati, ondi zahteva postava petrazredno ljudsko šolo, zadostuje pa tudi 4razredna, ali vsaj prav dobro oskrbljena trirazrednica. Meščanske šole so pa tudi take, da so v zvezi z ljudsko šolo; in take imajo v vsem skupaj po osem ali sedem ali vsaj šest razredov. (To poslednje pa je redko kje v Avstriji.)

Ali je bilo kje takrat, ko je postava v javnost stopila, potreba za take vrste šol? V Ljubljani je bilo treba take šole za deklice, dokler ni bilo ženske preparandije, potem pa ne več. Potreba za tako deško šolo se je tudi v Rudolfovem in v Kranju kazala, ako bi ondi že gimnazij ne bilo. Potreba bi je tudi bilo v Idriji, kjer pa se ni moglo upljivati zato ne, ker je šola nekako v privatnih rokah. Morebiti je bila, in je potreba meščanske šole v Postojni, vendar ne morem trditi, ker mi razmere v tem važnem notranjskem trgu in v njegovi okolici niso dovolj znane.

Dozdeva se mi, da so kranjski deželni poslanci pri snovanju šolske postave pod besedo »meščanska šola« razumevali nekdanje glavne šole ali sedanje 4razrednice, kajti takrat je še mnogo okrajev bilo, kateri niti ene 4razrednice imeli niso, n. pr. Krški okraj, litijski, radovljski. Krško mesto je imelo leta 1873 še samo enorazredno deško in privatno deklško šolo. Izhajalo pa je še precej dobro s temi šolami, kajti to malo mestice šteje le okoli 100 šolskih otrok. Kako pa je to, da imamo zdaj 4razredno občno ljudsko in 3razredno (2- in 3razr. sta do sedaj še samo na papirju) meščansko šolo? Tukaj biva že veliko let — kakor znano — zelo bogati, za šolo jako vneti mož, blagorodni gospod Mart. Hočevar. Ker je bogati mož zlahtnega srca slišal od g. g. uradnikov, do katerih ima veliko zaupanje, da postava terja take šole, odločil se je zidati zanjo lepo šolsko poslopje. Vendar take velikanske sgrade, kakoršno imamo, morda še sam nameraval ni. Vendar je zdaj poslopja lepega sam vesel in tudi tisti, kateri vanj prihajajo, učitelji, učenci in drugi, kateri se za šolo zanimajo. Ali eno željo vsi njegovljemo. Ker namreč vzdrževanje tukajšnjih učilnic in šolskega poslopja občino, okraj (zlasti) in deželo mnogo stane, želeti je, da bi bile šole dobro obiskovane, zlasti meščanska šola, ki je prvi in največji smoter v tem poslopju. Ljudska šola boče že imela vedno kolikor toliko število otrok, n. pr. v 1. razredu okoli 60, v 2. raz. okoli 50, v 3. raz. okrog 40 in v 4. raz. blizo 30. Meščanska šola pa, ki se je lani s prvim razredom otvorila, imela je kljubu temu, da so se nekateri nesposobni učenci in celó mej letom sprejeli, le 14 dečkov.

Letos bi se bil drugi razred otvoriti moral in je bila za pridobitev še ene učiteljske moči tudi služba že razpisana, pa poznej preklicana, kajti od lanskih 14 učencev jih je osem izostalo. Šli so v gimnazije ali pa v praktično

življenje učiti se. Od ostalih 6 meščanskih učencev so bili pa samo 3 za 2. razred sposobni in za te tri se ni izplačalo otvarjati nov razred. Zakaj je tako slabo obiskovanje? Ljudstvo v teh okrajih sicer vidi od zunaj velikansko poslopje, a ne ve, kaj in čemu je meščanska šola. Ima pa tudi tukajšnje dolensko ljudstvo premalo pojma in veselja do šol sploh. Je pa vsled velikega davka, vsled lastne duševne zanemarjenosti, potem zavoljo lehkomišljenosti in premale štedljivosti precej ubožno; zato pa ne more mladine v daljne šole pošiljati, zlasti ako se otroku nobene podpore ne daje. Letos bode meščanske šole 1. razred nekoliko boljše obiskovan, imeli bodemo nad 20 učencev. Od Krških otrok je sicer samo eden na novo pristopil, ali prišli so od zunaj, ker se jim podpore dajajo, n. pr. g. Hočevar bode za 4 učence 37 gld. na mesec plačeval, potem pa tudi drugi meščani in uradniki; vseh skupaj bode kacic 10 dečkov na različan način podpiranih.

— **Iz Ljubljane.** Dragoljubci — kako šni so? (Konec). Za zdaj pa mislimo, da še ni vse zgubljeno, kakor meni g. S. rekoč: »Žalujte, jokajte se, blage, rahločutne duše, da gine iz sveta vse kar je lepega, solze vaše in pobožne želje vaše ne vstavijo človeškega razvoja. Človeštvo se razvija po gotovih i. t. d.

Še se bodo moške našli toliko terdnih ram, da bodo »proti vodi« plavalii in vzdržali, kar se jim bo vzdržati dalo. In ravno g. S., ki se mu mora priznavati velik um, bi bolje storil in res kaj koristil, ko bi se ne spuščal z druhaljo vred v deroče valovje, ter ne svetoval z materijalci vred, naj se mladini nikar ne vcepljuje kerščansko mišljenje ali bi vsaj indiferenten ne bil do njega. Velik mož bi bil, ko bi hotel narodom res pravo pot kazati, ne pa še pomagati jim v pogubo. »Očlovečevati« človeško stvar, to nikakor ni le drugo ime za »kerščansko izobraževati božjo podobo«. Mogoče, da se verni in neverni pedagog ravno v tem vjemata, da bi oba rada imela dobre otroke za ta svet; a nezmerno velik razloček je med njima: krščanski pedagog odgojuje z nadnatornimi sredstvi za večnost, in s tem skor nehote kakor za nameček odgoji tudi za ta svet blagih koristnih udov človeški družbi, med tem ko moderni pedagog odgojuje le začasnost brez nadnatornih pomočkov in se mu trud ne more posrečiti, »ker prazno je delo brez žegna 'z nebes!«

Učenosti in vedi tudi vse preveč pripisuje. Ni se še učenjakom posrečilo in se ne bo »gledati resnici brez zagrinjala v obličje«. Je to križ, ker mora vsak od konca začeti in ima vsak preslabe oči za tak pogled. Koliko pa vemo prav za stalno, no? — V naravoslovji n. pr. je še vse polno tistih terdo zaklenjenih vrat, katerim učeni pravijo natorna moč, »Kraft«, namest bi ponižno djali: »Hoc autem nescio — ne znam dalje«; prav malo je svitlih zanesljivih cest, polno pa tistih temnih hodov, ktere imenujejo »hipoteze«, po katerih marsikteri zajde v goščo »naprej ne vem, nazaj ne smem« in bi se mu kmali godilo, kakor tistemu Petru, ki je v bosenski megli krompir kradel. Enako je v družini vedah; v medicini pravijo homeopati, da to ni nič, kar aleopati terdijo, le ti pa ravno tako onim očitajo in med oboje se vstopi moderni »filozof« terdi: Kaj boste s cvetličjem zdravili? »Prodira bolj in bolj in širi se spoznanje, da vsaka rastlina raste sama zase, zato ker more, in to: kjer more in kakor more rasti; drugega namena nima«. Malarji in kiparji se morajo pa tudi mnogokrat sami sramovati svojih izdelkov, sicer bi ne pustili zapisati pred vrata svojih zbirk: »Tu notri naj ne hodi, kdor še ni 15 let star!« čeravno bi bilo bolj odrašenim večkrat še potrebniše oči zavezati, da bi ne gledali nagosti moderne napredovalnosti i. t. d.

Če je g. S. veličastni izgled Zveličarja omenil za A, naj bi ga še za B in C i. t. d. Kako rad se je pogovarjal Gospod o naternih prikaznih in kako vzvišeno! Prav tako, kakor zdaj uči cerkev mlade in stare: »Bog je vse tako vredil, Bog še zdaj vse vlada in preskerbljuje vse stvari: las z glave, vrabec s strehe ne pade brez Njegove vednosti. On živi ptice pod nebom, ki ne sejejo, ne žanejo in ne spravljajo v žitnice; Bog oblači cvetice po polji i. t. d. In stvarjem pripisuje še nenavadniše pomene, kakor jih otroci v Dragoljubcih nabranim cveticam znajo: »Seme je beseda Božja« — »na kamnitni zemlji so tisti« — »kar ga pade med ternje so tisti« i. t. d. Povedanim dogodbam je tudi večkrat nauk pristavljaj n. pr. končavši dogodbo usmiljenega Samarijana pristavi: »Pojdi in tudi ti tako stori!« v priliki o gostih prvi sedež si zbirajočih dodane: »Kdor se povikšuje, bo ponižan«; priliki o desetih devicah doda: »Čujte tedaj, ker ne veste ne dneva ne ure« i. t. d.

Simbolike nikar ne pustimo zginjevati; saj je že tako težko mikavno in jasno podučevati. Sicer pa mi besedi »cvetice pomeni to in to« ne umemo tako, da cvetici je ta pomen prirojen, ampak: ad hoc naj nam pomeni to in to. Sploh brez govorjenja v metaforah in drugih podobah ne shajamo. Kdor nam v tej reči oponaša, pravimo mu sitnež, ki nam besede pregrizuje. Vsega ne smemo prekucniti. Čeravno n. pr. vemo, da je solnce na miru in se zemlja suče, vendar pravimo: solnce vzhaja, gre na poldne, zahaja in mislim, da ne bomo tako kmali začeli namesti tega: zemlja se je za toliko in toliko obernila. Če tudi vemo, »da narava sama ob sebi molče slavi mogočno in modro stvarnikovo roko«, če tudi dobro vemo, da ne dela tega »vedoma in hotoma«, vendar ni treba tudi nam molčati, ampak povejmo to ljudem po človeško, otrokom po otročje, tako, kakor lože umévajo. O le še dalje blažite kerščanski odgojitelji nežna serca s takim in enakim pripovedovanjem »da tiči Boga hvalijo s svojim petjem, da je njih preprosto žvrgolenje neka jutranja ali večerna molitev, da cvetice svoje pisane glavice odpirajo, svojo prijetno dišavo dihajo svojemu Stvarniku v prijeten dar in tako človeka opominjajo, naj enako (toda vedoma in hotoma) izpolnjuje svoje dolžnosti!« O le še vpletajte moralične nauke v svoje povesti! Vse vse naj prešinja katoliški duh! Čerka je mrtva, kerščanski duh naj jo pozivlja! Če znate vse lepo vverstiti, ne bo dolgočasno mladini. Pa če bi tudi bilo; če bi tudi kdo nauke preskočil, kaj zato? Če bi mladini le to pustili, kar bi rada, i kam pa pridemo? čemu toliko pedagogov? Mladina se mora privaditi, česar še ne zna; se mora odvaditi, kar napak zna; pri tem pa se mora naučiti premagovati samo sebe, da bo hotela to, kar se ji zdi neprijetno in opustila to, kar se ji zdi prijetno. Vsakako tirjamo, da so mladostne knjige ne le kratkočasne, marveč tudi ob enem podučne in moralične! Kdo drugi méni tako, mi pa tako. Stric.

— Iz seje c. k. dež. šl. sveta za Kranjsko dné 16. oktobra 1879.

Na dnevnem redu je bilo:

Predštev pokojninske blagajnice za kranjske ljudske učitelje za l. 1880 pošilja se deželnemu odboru z nasvetom, da naj pomankljeju doda iz kranjskega deželnega zavoda.

Pritožba krajnega šolskega sveta zoper rzsodbo c. k. okraj. šl. sveta, ki prenareja vsolanje nekaterih okrajev, se zavrača.

Zastran vprašanja, ki se je stavilo zarad čuvanja nad šolskim obiskanjem po zasebnih šolah, poroča se slav. ministerstvu.

Po nasvetu kranjskega deželnega odbora se uravná odškodnina za stanovanje ljudskému učitelju.

Gimnazijalnemu profesorju se prizna četrta petletna doklada. Prošnja profesorja za verouk, da se mu prizna druga desetletna doklada, predlaga se c. k. ministerstvu za uk in bogočastje.

Glavnemu učitelju se prizna in odkaže prva petletna doklada.

Na podlagi prošnje neke šolske občine in po mnenji kranjskega deželnega odbora se vpeljuje nemški jezik za obligatni učni predmet na trirazredni ljudski šoli.

Sklepa se o pritožbi zoper nekega nadučitelja na podlagi obravnav, katere je vodil c. k. okrajni šolski svet.

Stalno se umeščata dva nadučitelja.

Šest učiteljev dobiva Metelkove štipendije, kar se naznani knezoškof. ordinarijatu, da temu priterdi.

Po poročilu c. k. okraj. šl. sveta, kar se tiče umeščanja nekaterih ljudskih učiteljev, ukazuje se, da se dva učitelja po službini stopnji naprej pomakneta, in na mesto nasvetovane prestave dveh učiteljev naj dotični okrajni šolski svet učitelja začasno umesti.

Poklicati se ima za spravevanje v francoskem jeziku pri učiteljskih preskušnjah mesca oktobra strokovnjak v tem jeziku.

Vsled izjave centralnega odbora c. k. kmetijske družbe v Ljubljani sklepa se o razdelitvi subvencije (denarne pripomoči), katero je dovolilo c. k. ministerstvo poljedelstva za pouk v kmetijstvu za l. 1879, in to se naznanja imenovanemu odboru.

Razrešujejo se pritožbe zoper kazni o šolskih zamudah, potem prošnje za nagrado in denarno pripomoč.

— **Iz Bosne.** Vsled ukaza deželne vlade otvorila sta se 1. oktobra t. l. v Serajevem dva tečaja za pouk v pisanji in branji v deželnem jeziku. V ta tečaj se jemljejo otroci od 7. do 10. leta. Pouk traja 1 leto in je vsaki dan, izvzemši nedelje in praznike, po 2 uri na dan. Učenci mohamedanskih šol so obvezani na ta tečaj. Učenci gerške pravoslavne cerkve in judje imajo obiskovati tudi ta tečaj, ako hočejo pozneje stopiti v realno gimnazijo. Na teh dveh tečajih podučuje učitelj, katerega imenuje deželna vlada, plačuje ga pa dežela.

— **Realnega gimnazija v Serajevu** prvi razred se ima odpreti dné 3. novembra 1879. »Bosansko-Hercegovacke Novine« prinašajo dotično »naredbo« zemeljske vlade za imenovani deželi, v katerej se označuje zadača novemu učilišču, ter se naznanja, da bode ta javni gimnazij imel 4 razrede. Vzdržavala ga bode vlada. Učevni jezik je bosenski in sicer z latinskimi čerkami, Predmeti, v katerih se bode poučevalo, so: a) religija za vse 4 različne vere, b) zemeljski jezik, c) nemški jezik, d) zemljepis in povestnica, e) matematika, f) naravoslovne znanosti, g) prostoročno risanje, h) telovadba, i) turški, arabski in perzijski jezik (neobligatno). Razen teh predmetov učili se bodo dijaci, ako bodo roditelji to zahtevali, počenski s prvim razredom latinščine, in od 3. razreda dalje gerščine in francoščine ter petja. Ravnatelja imenuje na predlog zemeljske vlade ministerstvo, a učitelje zemeljska vlada na trojni predlog ravnateljev. Plača ravnatelju s prikladami je 2100; štirje učitelji, katerim je dokazati, da so avstro-ogerski državljani in da so pred komisijo v našem cesarstvu napravili izpit za srednje šole, dobivali bodo plače stanovnine in doklade po 1500 gld. Šola se pričinja na serajevskem realnem gimnaziju z dném 1. oktobra vsakega leta, a končuje v dan 31. julija. Razen petkov, nedelj in praznikov trajajo počitnice vsako leto po dva meseca. Na konci vsakega leta se imajo dijaci podvreči izpitu. Šolnina je določena po 8 gld. na leto. Sinove siromašnih roditeljev, kateri se

posebno odlikujejo sè svojim vedenjem in marljivostjo, oprošča na predlog ravnateljev od plačanja šolnine zemeljska vlada.

— **Belgija**, mala a zelo obljudena in omikana država, šteje med svojimi 5 milijónov stanovalcev odličnih katoličanov, a tudi zagrizenih nasprotnikov vsake pozitivne vere, prostozidarjev. Letos je bilo z večino 1 glasa sprejeta liberalna šolska postava: šola ima biti brezverska (konfessionslos), verouk ni več obstojen del šolskega uka, ima se učiti zvanaj šolskih ur, v verouku morejo tudi poučevati po ukazu države svetni učitelji. A to nasilstvo in napad na katoliško prepričanje je izbudilo katolike; začeli so njim na čelu škofje nabirati po vsi deželi darov za versko šolo. Ni še minulo leto, in uže je mnogo učiteljev prestopilo iz državnih v verske šole, se ve da z njimi tudi učenci. — Premožni dajejo svoja poslopja za verske šole, ali pa z doneski bogatinov in revežev nova stavljajo. — V okrajih Audenart je bilo do 1. oktobra vstanovljenih šol katoliških 28, le v treh občinah ni še verske šole. — V Vouten-u je baron Coninck na lastni trošek postavil versko šolo in 118 učencev je prestopilo vanjo, le 15 jih je ostalo v državni šoli. — Imenovana šolska postava je bila sprejeta z 1 večino glasov: in ta glas je oddal neki gospod, ki so ga bolnega pripeljali v volitveno sobo, na smertni postelji je letos javno preklical svoje zmote in prejel sv. zakramente. — V liberalizmu je prijetno živeti, v veri pa se srečno in zveličansko umerje.

Čedalje bolj zapuščajo učitelji državno šolo in stopajo v cerkveno, vsaka številka uradnega lista prinaša razpraznjenih služeb. Dosihdob je spraznjenih državnih učiteljskih služeb 1805. — Verska (katoliška) šola v Bogerhont n. pr. ima 1330 učencev, v 10 državnih šolah se jih poučuje le 46; katoliška šola v Audenardu ima nad 600 učencev, občinska samo 20, verska šola v Enghien ima 473 učencev, občinska 3 dečke in 10 deklic, kat. šola v Zolder (Limburg) ima 210 učencev, občinska 0. V nekaterih krajih so državne šole čisto prazne, po nekaterih krajih hodijo v šolo le učiteljevi otroci. — Škof v Lüttich-u je uže imenoval dva nadzornika neduhovna za svojo škofijo. Za valonski (francoski) okraj je imenoval profesorja Emond-a, ki je poprej poučeval v pedagogiki na derž. semenišču v Huy, za flemenski okraj pa Robyns-a, ki je bil poprej državni šolski nadzornik. Oba sta namreč popustila svoje državne službe. Emond je pisal naučnemu ministru tako-le: Učil sem dosihmal svoje učence, da je vera podlaga odgoji. Sedaj pa, ko vera ni nič na učnem programu, bi moral kritikovati novo šolsko postavo ali zatajiti svoje poprejšno načelo pri poučevanju. Kot državni vradnik pervega ne smem storiti, drugega pa kot profesor ne morem izveršiti, tedaj spolnujem le dolžnosti zvestega državljana in ravnam po svoji vesti, ako prosim ostavke. To se pravi, možato govoriti. Enako je odgovoril tudi okrajni nadzornik Robyns naučnemu ministru Vanhumbeek-u, ki ga je nagovarjal, da naj ostane še v službi. Rekel je namreč: Zelo obžalujem, gosp. minister, da se moram zahvaliti za Vašo dobrohotno ponudbo. Kot katolik ne morem prevzeti nove nadzornikove službe, ker mi vest ne pripušča, da bi pomagal izpeljevati postavo, katero je cerkev obsodila in zavergla. Sploh dopada, da je škof taka možaka odbral za nadzornika.

— **Na Francoskem** je naučni minister izdelal šolsko postavo, vsled katere hoče odstraniti redove od poučevanja. A zadel je s koso na terd kamen, posebno pa z glasovitim §. 7, ki namerava iztiranje jezuitov. Sedaj se je tudi akademik in prostimiselen Littre, nasprotnik katoličanstvu, oglasil za svobodo pouka in zahteva, jezuitom se ne sme kratiti pravo za poučevanje. Država naj je v vednostnih vprašanjih nad strankami, pravica si bode sama po svobodi gaz

naredila. Vpor zoper liberalno šolsko politiko se je zelo razširil, in ni dvomiti, da si ljudovlada, ako hodi po tej poti, sama sebi grob izkoplje.

— **Pruski naučni minister Puttkammer** odpravlja versko namešane šole in je v tem svojem ravnanji v nasprotji s svojim prednikom, ki je rad dajal za šolske nadzornike katolikom protestante, a luteranom prostomišljake. Zato ga pa tudi marljivo napadajo po javnih listih, in pokazalo se bode, ali je v pruski državi še kaj vladnega kerščanstva. Sicer ne moremo terdit, da Puttkammer hoče katoličanom vstreči, kajti znano je, da tako zvani kulturni boj katoliško cerkev hudo stiska, ali protestantovsko, kolikor je še verska, uničuje, vendar Bileam (Puttkammer) nehoté katolike blagoslavlja.

— **Najviši opravljeni svet** (Verwaltungs-Gerichtshof) je obsodil v zadnji instanci občino Suhidol za napravo nemške šole za faberske otroke nemških delavcev, ki delajo v steklarni tovarni gosp. Stelclna, ker faberska šola, katero vzdržuje g. St., ne odgovarja vsim potrebam, in 1 miljo na okrog ni nemške šole. Občina je sicer rekla, da tovarniški delavci so tuji v občini, a to ni bilo spoznano za merodajavno, pač pa to, da se mora napraviti šola tam, kjer je več kakor 100 otrok v eni občini. — Občina Šiška blizo Ljubljane tudi terdi, da ni dolžna napravljati šolo tujim otrokom, ki le slučajno v Šiški stanujejo, ali kakor se vidi iz tega primerljeja, šolske oblasti gledajo le na število otrok, a ne na to, od kod da so in čegavi so.

— **Skušnje za učitelje** so bile od 20. do 27. preteč. m., h katerim se je, oglasilo 22 učiteljev, in sicer 21 za ljudske šole, 1 pa za meščanske šole, in 16 učiteljic, med temi 12 za izpit v vseh naukih v ljudski šoli, 1 za telovadbo in petje in 3 za izpit v francoskem jeziku. Izmed teh dveh učiteljev ni bilo k skušnji, drugi pa so tako-le skušnjo opravili: spričalo št. I. dobila je 1 učiteljica; št. II. je dobilo 5 učiteljev in 6 učiteljic; št. III. je dobilo 9 učiteljev in 6 učiteljic; št. IV. je dobilo 6 učiteljev in 1 učiteljica.

— **„Napevi pri sveti maši in blagoslovu“**. Za mešan četverspev, zložil p. Angelik Hribar. Op. 4. Cena 50 novc., po pošti 5 novc. več. V Ljubljani, natisnili in založili J. Blaznikovi nasledniki. Komaj je 7 mesecev preteklo, kar je bil naš marljivi skladatelj g. p. Ang. Hribar na svitlo dal 16 postnih in velikonočnih napevov (za malo ceno 50 novc.), že je priobčil zopet drugo zbirko cerkvenih napevov, to je: 12 mašnih, vse na besede: Pred Bogom pokleknimo, in 8 tantum ergo, katerim so tudi pridejane besede: »Ave, verum Corpus natum... Pange lingua gloriosi... Nobis datus, nobis natus... In supremæ nocte cenæ... Verbum caro panem verum...« S tem hoče skladatelj vpozoriti cerkvene pevce na to, da se naj napevi tudi pojó ob praznikih in slovesnostih v posvečanje presv. Rešnjega telesa. Na hvalo skladateljevo moramo reči, da si on v prvi vrsti zaslug nabira, po naravni poti cerkveno petje zboljševati, tako da za razne prilike in cerkvene potrebe podaja tacih muzikalij našim korom, po katerih se pot gladi najbolj Cecilijanskemu petju. Ako smo hvalili postne in velikonočne napeve, dolžni smo tem novim skladbam še več priznanja izrekati, ker kažejo ne samo po zunanji obliki, in prelepi, kaligrafično-pravilni pisavi, nego tudi po harmonični sestavi, da se je gospod skladatelj vseskozi potrudil, vsem zahtevam in normam cerkvene glasbe zadostiti. Zato upamo, da tudi »Cerkveni glasbenik« to pot ne bode imel prilike, kako nerodno povedati o tem izdanju.

— **„Slavček“**. Zbirka šolskih pesmi, spis. A. Nedvêd, c. k. učitelj godbe. — To zbirko je sl. c. k. ministerstvo za rabo pri pouku poterdilo, ob-

sega pa mnogo različnih pesem za otroke razne starosti. Zbirka je v 3 zvezkih; I. stopinja velja 20, II. 20 in III. 30 kr. Dobiva se pri izdatelju g. Anton Nedvěd-u (v Ljubljani, v knežnem dvoru — Fürstenhof). Kdor pošlje imenovano svoto, dobi pesmi po pošti.

— **Slovensko učiteljsko društvo** je na svitlo dalo in ima na prodaj: 1) Zemljepisna začetnica, 20 kr. 2) Cesar Franc Jožef I., 20 kr. 3) Podučno berilo za mladost, 15 kr. Obseg te knjige je nekaj moralnega zadržaja, potem pride nekaj iz zemljepisja, iz prirodopisja in naravoslovja. — Knjige se dobivajo pri g. Milicu na starem tergu in tudi pri g. Giontiniju.

— **Personalstand der k. k. Behörden und Aemter im Herzogthume Krain.** Herausgegeben und verlegt Franz Gerkman. Tako je ime mehko vezani brošuri, ki obsega vse vradno osebje, tudi šolske oblasti na Kranjskem, za dodatek ima vse protokolirane firme na Kranjskem. Dobiva se na prodaj pri Giontiniju in velja 25 kr.

— **Srenjski odbor mesta Ljubljanskega** je dovolil 17. p. m. vzporedni razred pri III. razredu na I. mestni šoli. Pomožni učitelj bode imel 40 gl. na mesec. Pride pa k temu še trošek za kurjavo, snaženje, itd.; za šolo je tudi tega potreba, kakor za vojsko — denarja.

— **Prošnja do udov slov. Matice.** Ker se ima tiskati »Imenik Matičinih udov« za tekoče leto, pozivajo se vljudno še po tem potu vsi gospodje družbeniki, pri katerih se ali v naslovu ali v stanu nahajajo v prejšnjih imenikih kaki pogrški in katerih po svojih poverjenikih še niso popravili, naj to skoro storijo naravnost pri tajništvu, da ne bode pozneje kakega nepotrebnega oponašanja. Iz pisarnice Matičine.

— **Vincencijevo društvo** letos v svojem zavetišči oskrbuje nad 40 dečkov s hrano, obleko in podukom. Ta lepa milodarna naprava zasluži, da se ohrani, vsestranske podpore.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na Irazredni šoli v Majhovem, učit. služba, l. p. 400 gl. in prosto stanovanje. Prošnje do 15. novembra t. l. pri c. k. okraj. šol. svētu v Rudolfovem.

Na Štajarskem. (Okraj. šl. svèt v Gornji Radgoni.) Na 3razredni šoli v Negovi, učit. služba IV. plač. razreda, poboljška 20 gl. za stanovanje. Na 3razredni šoli v Šent-Juriji na Ščavnici (St. Georgen a. d. Stainz), nadučit. služba IV. plačil. razreda. Prošnje za oboje služeb do konca novembra t. l.

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Andrej Gerčar, nadučitelj v Šent-Rupertu, v Mokronog; g. Matija Bartel, iz Majhovega, za nadučitelja v Čermošnice in J. Cepuder, iz Šmarije, v Litijo za nadučitelja. Gdč. Ana Podrekar, učiteljica v Vratih (Thörl) na Koroškem, v Teržič, gdč. Kristine Zadnikar v Šent-Jernej, g. Pirnat iz Rake na Prečino. G. Vozlaček, podučitelj na Igu, v Šent-Kocijan pri Turjaku, in g. J. Jeglič iz 3. leta učiteljšča za pomož. učitelja na Ig. G. Matija Hiti iz Poloma k sv. Mihaelu pri Žužembergu. »Schltzg.«